

Rollista

Sara, Mursmäcka
Oscar, Murare
Stiftbyggmästaren Casper Seurling
Murarmästaren Samuel Westergren
Handelsman Magnus Tegner
Landshövding Mikael Ancarswärd
Överintendent C.F. Adelcrantz
Kung Gustav III
Magistratens sekreterare
Borgmästare Spak

(eventuella extra personer i källaren och på vinden)

Prolog

Mursmäckan möter publiken utanför rådhuset.

- Va e ni för ena då? Aha ni ska in å se på rådhuset, aja följ efter mig. Sara heter jag och jag har vart med och byggt det här huset, smäcktat sten för sten, jag är mursmäcka förstår ni. I fem dagar har jag rört kalk så att murarmästaren kan lägga grundvalen och foten till rådstugan, så nu år 1683, tror jag bestämt att det är, så ska vi snart se att den nya rådstugan är klar. Redan för fyra år sen förstår ni så bestämdes det att det skulle byggas en ny rådstuva på den här platsen, de två gamla brann upp för fem år sen tror jag att det var, de var från 1400-talet förstår ni, inte så eldsäkert med dansken i farten. Men stå inte där och frys, seså kom in i värmen så ska jag visa er.

Mursmäckan tar med sig publiken in i huset och möter muraren.

Scen 1.

Murare

– Va e de nu för folk som hänger dig i kjolarna Sara?

Mursmäcka

– De e här för att titta på huset förstår du, eller vad som ska bli det i alla fall.

Murare

– Ja se fruntimmer, dra me att se löst folk mitt i arbetet, som om vi inte hade å göra som de e, jag med min onda rygg.

Mursmäcka

– De kommer inte att störa Oscar. Det skulle inte skada dig att vara lite trevlig för en gångs skull och prata lite med folk.

Murare

– Vad ska jag prata om då? Det hårda arbetet? Hur vi sliter dag in och dag ut med att mura det här huset så att magistraten får ett nytt kuttersmycke att skryta med medan stadens invånare svälter och far illa.

Mursmäcka

– Åja, du får mat på bordet av det här bygget i alla fall.

Murare

– Mat på bordet ja, men inte så mycket i magen. Efter allt slit så är det ju knappt att man orkar äta.

Mursmäcka

– Bättre de än att svälta för att du ingen mat har, Dessutom så måste ju herrarna ha någonstans att vara när de fattar sina beslut och det är väl bra om vi får något jobb av det.

Murare

– Du pratar som du har förstånd till Sara. Det är ett hundans slit, det ska jag tala om för dej. Dag efter dag så lyfter vi dessa stenar och du bara ränner fram och tillbaka här och gör inget vettigt.

Mursmäcka

– Vet hut karl! Att vara smäcka är jobbigt nog ska jag säga dig.

Murare

– Åja, se nu till att göra någe nytta och gå till Murarmäster Westergren och säg att stenen håller på att ta slut. Han är där borta och har möte med Stiftbyggmästar Seurling förstår hon.

Mursmäcka

– Murarmäster Westergren, och stiftbyggmästar Seurling, De är rediga herrar det. Följ med mig gott folk, när vi går in genom dörren så går vi till 1780 när det nya rådhuset ska planeras. Men ni får lova att vara tysta så att vi inte stör dem.

Mursmäckan öppnar dörren till rummet med årtal över som fungerar som städskrubb. Westergren och Seurling står lutade över ett bord och gör en maskin (gör samma monotona rörelser fram och tillbaka) efter en stund så börjar de agera.

Scen 2.

Seurling

– Ja se bror Samuel, det hade man väl kunnat förstå, att Landshövdingen skulle ta sig till att komma med ett eget förslag till magistraten, bygga om det gamla huset genom att bygga om det med sten, genom en utbyggnad av det gamla huset.

Westergren

– Ja du bror Casper, det hade man ju nästan kunnat klura ut. Men det grämer mig litet att magistraten inte har något förtroende för min företrädare utan nödvändigtvis måste ta upp arbetare från Kalmar, och att de ska ta så lång tid, ända från 1740 då behovet syntes, till 1755 när de äntligen tog beslut och då hade landshövdingen lagt fram förslaget vid presidiet. Och 1780 så var de tvungna att renovera huset igen.

Seurling

– Ja du Murarmästaren, och utan något egentligt underlag så fattade de beslut också, jag säger då det.

Westergren

– Ja och sen 1791 så beslöts det äntligen om en ombyggnad. Och själv blev man uppkallad till magistraten och fick svara på om man kunde få fram sten och manskap till bygget. 600 lass med sten ville de ha.

Seurling

– Ja och kräva pengar kan du också, 3 riksdaler lasset ville du ha minsann.

Westergren

– Ja man får inte vara dum, och 4 riksdaler för sprängd sten. Men magistraten gav ju med sig, och förskott fick man också. Hehe.

Seurling

– Ja och sen 1772 så lyckades bror förhandla igen för byggandet av själva grunden. Mer pengar än vad som var tänkt fick bror också, och så fortsatte du år in och år ut, för klockor och trappor och vad det nu var. Man kan ju nästan misstänka att bror la något i sina egna fickor.

Westergren

– Såja Stiftbyggmästarn, han var ganska kvick han också, med sin decharge... Sara? Vad gör hon här?

Mursmäcka

– (Niger) Jo se Murarmästare Westergren, Oscar skickade mig för att säga att stenen håller på att ta slut.

Seurling

– Ja se där du bror Samuel, där fick han in lite mer riksdaler.

Magnus Tegner kommer in, handelsman.

Seurling

– Näe men se Bror Magnus Tegner.

Tegner

– Bror Casper, bror Samuel, goder afton. Vad språkar ni om uti denna sena timme?

Westergren

– Stadens behov av nytt rådhus, handelsman Tegner. (skriver på ett papper och gör till ett brev medan Tegner pratar)

Tegner

– Ja mina herrar, Murarmästare Westergren och Stiftbyggmästare Seurling, det tycker jag är ett mycket viktigt ämne att diskutera. Det konstaterades ju redan 1780-talet att den då 100 åriga rådstuvan av trä ej med fördel kunde repareras som det står i dokumenten. Men det var först 1791 som beslut fattades att bygga en ny i sten och lät magistraten tillsammans med de 12 äldste, där jag själv ingick, verkställa beslutet. Jag åtog mig personligen att utarbeta ritningar, ett något lite pampigare hus där de gamla två rådstugorna revs med två våningar och fasad mot torget. Men vad säger ni mina herrar, ska vi inte gå och ta oss ett glas nere hos krogmadamen i källaren?

Westergren

– Ja du Handelsman Tegner, så länge du bjuder så. Sara gå upp till Landshövdingen Ancarswärd med det här brevet.

Mursmäcka

(niger) som ni önskar, Murarmästare Westergren (tar emot brevet) .

(Herrarna går)

Mursmäcka

– Ojoj då, gå med bud till självaste Landshövdingen Ancarswärd. Det händer inte varje dag, men nu måste vi skynda på, följ efter mig. (Går till rådssalen möter Ancarswärd, niger) Herr Landshövding, ett brev från Murarmästare Westergren till er.

Ancarswärd

– Det säger hon, det är väl en ny beställning av sten kan jag tänka mig, han är bra på att göra slut på dem er mäster. Var det något mer?

Mursmäcka

– Det står en man här utanför som vill prata med herrn, jag tror det är Överintendent Adelcrantz

Ancarswärd

– Men se till att visa honom in då (hon gör så, hon och publiken ställer sig mot väggarna)

Ancarswärd

– Överintendenten Adelcrantz, vilken ära att äntligen få träffa dig och kunna konversera munledes istället för brevledes.

Adelcrantz

– Detsamma Landshövding Ancarswärd.

Ancarswärd

– Det rörde de här fem ritningarna jag fick från magistraten för rådhuset och att du kontaktade konungen för godkännande. Synd att det dröjde med svaret, och jag nödgades skriva till er igen, men då magistraten redan inhandlat materialet så var det brådskande.

Adelcrantz

– Ja det var ju det här med fasaden som han inte gillade så jag blev nödgat att lämna in era papper igen. Men efter detta blev tillrättat så var det över med den saken. (Adelcrantz och Ancarswärd går, Adelcrantz in i rummet mellan rådssalen och stora salen där kungen väntar och Ancarswärd går ut i korridoren).

Mursmäcka

– Ja ser ni rådhuset dög inte för konungen, trots att han så sällan är här. Det hela är en ganska intressant historia, vi får helt gå in genom den här dörren och titta på det.

(Kungen och Adelcrantz står lutade över ett bord)

Gustav III

– Monsior Adelcrantz, den här fasaden får *le* rådhus att se ut som *une écurie*, så här kan vi *ne* ha det. Den behöver vara mer *épatant*, mer *international*, lite mer *classique*. Vad är det för *âne* som ritat detta?

Adelcrantz

– Förlåt hans majestät, det är någon lokal förmåga, jag trodde de kunde bättre, jag ber verkligen om ursäkt.

Gustav III

– Ja detta får då verkligen inte upprepas, vi behöver få lite mer *classe* på det här landet. Har han *un crayon* ? (Adelcrantz letar och överräcker en penna Gustav III ritar) Så där ja något sånt här tänkte jag mig, med *un* ordentlig lanternin, *magnifique*. Se nu till att det införs på ritningarna så kan de börja bygga. Det var allt, nu ämnar jag vara för *moi* själv, *au revoir*. (Adelcrantz går ut genom dörren till rådssalen och gruppen med Mursmäckan går in i brölopssalen och möter magistratens sekreterare som bär en massa papper).

Magistratens sekreterare

– Sara! Vad står hon här och skräpar för? Vi har mycket att göra och din mästare har redan gjort av med en massa pengar. Se bara på alla de här räkningarna. Det är snickaren Kiellberg som vill ha 16 riksdaler, Smedmäster Berling som vill ha 47 riksdaler och kopparslagare Lindgren som vill ha 16 riksdaler men det tyckte magistraten var för dyrt så han finge bara 14, och dessa räkningar bara strömmar in. Pengarna försvinner hela tiden, sanna mina ord. Och alla dessa protokoll som jag ska hålla reda på. Det är mycket byråkrati för att bygga sånt här, vi får hoppas att blir lättare i framtiden. Håhåjaja. Det har vart mycket hantverkare här och byggt och många som ska tycka till och bestämma. Och nu är vi sena till invigningen, seså gott folk följ efter mig nu. Sara gå och leta reda på din mästare är du så vänlig. Men nu så ska Borgmästare Spak äntligen inviga rådhuset, se där, nu börjar det.

Borgmästare Spak

– Härmed inviger jag Västerviks nya rådhus genom att öppna detta högtids sammanträde den 22 augusti 1796...

Mursmäckan kommer in i moderna kläder

– Och med det så invigdes Västerviks nya rådhus, som även fungerat som domstol och polishus ändå in på 1960-talet för att sedan bli en lokal åt fackförbund och nu 2008 ska bli galleri. Polishuset var på nedervåningen som från 1990-talet och framåt fungerat som kansli för fackförbund, i början av 1930-talet så flyttade poliskåren till Kvarngatan. På övervåningen som idag fungerar som representationsvåning men även för borgliga vigslar så satt borgmästaren och stadens administration, och det var även här som man hade rådstugurätt, motsvarigheten till dagens domstol. Staden styrdes av magistraten, som bestod av borgmästaren och tre rådsmän, borgmästaren var ordförande för magistraten, rådhusrätten och fungerade som polischef varav det var praktiskt att det samlats på ett ställe. Borgmästaren valdes i offentliga val medan rådsmännen valdes av stadsfullmäktige. Från 1922 så ändrades det till att bestå av borgmästare, förste rådsman, stadsnotarie och två rådsmän. Den ekonomiska biten sköttes av drätselkammaren och ca 1860 så tillkom en stadskassör och en vågmästare till stadens kansli för att 1875 följas av en stadsingenjör, drätselkamrer och drätselkassör. 1920 så blev det två kontor ett drätselkontor och ett byggnadskontor. Med tiden så ökades stadens behov av administration bland med skolväsende och hälsovårdsnämnd och det var trångbott för kanslipersonalen i rådssalen. Källaren kan vi tyvärr inte visa på grund av miljön där nere men den har fungerat både som vanlig krog och krog för polisen men även som arrest och handelsplats, de små luckorna ni såg när ni gick in är ett gammalt minne från rådhusets tidiga historia då det var handelsbodar där. Vinden här ovanför är inredd dels med en representationsdel som fungerar som bland annat som konferensrum idag men även en lite äldre del där man kan se mycket bevarat och bland annat originalmöbler och bokhyllor med stadens arkiv, vi kan

visa vindsvåningen i små grupper om 4 för de som har lust med det.
(Här kan man eventuellt ha en klockare eller liknande, och/eller någon som öppnar den ena luckan i källaren när publiken ska gå och försöker sälja något).

Torget här utanför är en väldigt använd plats bland annat för marknader 1995 och 1996 spelade Teaterskeppet Pjäsen Från Stockros till Stupstock och det är även teaterskeppet som spelat det här spelet ni sett och nu tackar vi för oss.

Tack och bock.